

TAANTUMA JA KILPAILUPOLITIikka

Erikoistutkija Lasse Pöyry
Kilpailuvirasto
29.4.2009

Esityksen sisältö

1. Finanssikriisistä taantumaan
2. Kriisi-Suomi ja talouden näkymät
3. Kilpailupolitiikka taantumana aikana
  1. Näin aiemmin
  2. Valtion tuet ja elvytyspaketit
  3. Kilpailupolitiikan syrjäyttäminen
  4. Sakkotasot
  5. Kilpailunrajoituksista

Finanssikriisistä taantumaan

- Rahoituslaitosten paisunut tase suhteessa omaan pääomaan
  - Sekurisointi sumensi riskien arviointia (subprimessa)
  - Vakuuksien arvon aleneminen
  - Epäluulo ja pankkien välisen luotonannon kuihtuminen
- Pankkien paikatessa taseitaan ehtyy myös luotonanto yleisölle
  - Negatiivinen kierre reaalitalouteen kuihtuvan kulutus- ja investointihalukkuuden/-mahdollisuuksien kautta

Kriisi-Suomi ja talouden näkymät

- **Kehitys vuosina 2007/2008** (muutos, % edell. vsta.)
  - BKT: 4,2 / 0,9
  - Tuonti: 6,5/-1,3
  - Vienti: 8,1/-1,1
  - Yksityiset investoinnit: 9,0/1,3
  - Tuottavuus työll.kohden: 2,2/-0,6
  - Yksikkötyökustannukset: 1,2/6,3
- **Ennuste v. 2009/10**
  - BKT-kasvu: -5,0 / -6,1
  - Tuonti: -17,5/-1,3
  - Vienti: -19,6/-5,0
  - **Yksityiset investoinnit: -15,1/-13,8**
  - Tuottavuus työll.kohden: -1,7/2,5
  - Yksikkötyökustannukset: 6,2/-0,1

Kilpailupolitiikka taantuman aikana

- 1929 The Wall Street Crash
  - Uusjako
  - National Industrial Recovery Act (1933)
- 1930-luvun Saksassa joillain aloilla kartelleihin kuulumispakko
- Liikepulan torjuntaa ala Suomi:
  - ”1870-luvun loppupuolilta ovat taloudelliset yhtymät (kartellit ja trustit) koettaneet joltisellakin menestyksellä heikontaa ja rajoittaa liikepulien tuhoisia vaikutuksia” (Pieni Tietosanakirja 1925-28)

Kilpailupolitiikka taantumana aikana

- Valtion tuet ja elvytyspaketit
  - Systemien ongelmien hoitaminen perusteltua eikä ristiriidassa kilpailullisten näkökulmien kanssa
  - Tuella kilpaileminen vältettävä
  - Estetäänkö ”luova tuho” ja tervehdyttävä vaikutus?
  - Esimerkiksi tuotannon supistamisen kieltö:
    - =uskottava uhka kilpailullista tasoa suuremmasta tuotannosta
    - ->kilpailijoiden paras vastine supistaa tuotantoaan
    - Tukea saanut/saneerattava yritys oli tn. tehottomampi, mutta markkinaosuus kasvaa
    - ->toimialan tuottavuus pienenee

Kilpailupolitiikka taantumana aikana

- Kilpailupolitiikan syrjäyttäminen
  - Lloyds TSB & HBOS kauppa (UK)
  - Ilmoitettiin 18.9.2008
  - Samana päivänä Secretary of State: ”*kauppa hyväksytään julkisen edun nimissä, jotta ylläpidetään rahoitusjärjestelmän vakautta*”
  - Väliintulon mahdollistava säännös annettiin vasta tämän jälkeen!!!
  - Italiassa väliintulo myös lentoyhtiöiden fuusiossa

Kilpailupolitiikka taantumana aikana

- Sakkotasoista
  - Komission sakkosuuntaviivojen kappale 35:
  - ” *Poikkeustilanteissa komissio voi pyynnöstä ottaa huomioon yrityksen maksukyvyttömyyden erityisissä sosiaalisissa ja taloudellisissa olosuhteissa. [...]Jettä sakon määrääminen näissä suuntaviivoissa vahvistetuin edellytyksin vaarantaisi väistämättä kyseisen yrityksen elinkelpoisuuden ja muuttaisi sen omaisuuserät täysin arvottomiksi. ”*
  - Tarkoituksena ei ole saattaa kilpailusääntöjä rikkoneita konkurssiin
  - Miten käy pelotevaikutuksen?

Kilpailupolitiikka taantuman aikana

- Kilpailunrajoituksista
  - Kartellien ylläpitäminen vaikeampaa?
    - -> Leniency –hakemuksia odotettavissa?
  - ”Kriisikartelloitumista”?
    - Yleinen moraalinen ilmapiiri
    - Vahingollisuuden mieltäminen
  - Saalistus kannattavampaa kuin korkeasuhdanteessa
    - Saalistus vaiheessa suhteessa pienempi kysyntä kuin recouppaus-vaiheessa
    - Rahoituksellinen saalistaminen erityisen helppoa
- Kilpailupolitiikan fokus ei muutu; kartellit ja poissuljenta yhä keskeisiä uhkia
- Erotettava toisistaan keinotekoinen poissuljenta ja ”luova tuho”

